

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Гертана Кирилова Дачева – СУ „Св. Кл. Охридски”,

за научните трудове и научните приноси

на доц. д-р Силвия Атанасова Петкова,

кандидат в конкурс за професор по 2.1. Филология (Съвременен руски език - Прагматика), ДВ, бр. 61 от 02.08. 2022 г.

1. Данни за кандидата:

Силвия Атанасова Петкова завършва висшето си образование в СУ „Св. Климент Охридски” – специалност руска филология, през 1987 г. През същата година завършва и втора специалност психология. В периода 1988 - 1994 г. е редовен докторант в Катедрата по руски език на Московския държавен университет „М.В.Ломоносов“. През 1994 защитава дисертация на тема „Системни семантични връзки на глаголите *быть* и *бывают* в съвременния руски език“. В периода 1994-2010 г. е последователно асистент (1994), старши асистент (1997) и главен асистент (2002) в Катедрата по руски език, а през 2010 е избрана за доцент по съвременен руски език – семантика и прагматика. От същата година до днес Силвия Петкова води лекции по съвременен руски език. Прагматика, увод в теорията на превода, превод на медийни текстове, руската разговорна реч: семантика, прагматика, превод, съпоставителна лексикология и др.

Прави впечатление, че през годините (периода 1999-2011) Силвия Петкова непрекъснато усъвършенства професионалната си квалификация и уменията си за преподаване, като участва в редица специализации, обучения и изследователски проекти – в Токио (Япония), в Държавния институт по руски език „А.С.Пушкин“, в Москва и др.

Доц. Петкова е участник в множество международни научни събития – в Санкт-Петербург, в Челябинск, в Белград и Нови Сад, в множество национални научни събития – Пловдив, Велико Търново, Варна и др.

Силвия Петкова е ръководител на Катедрата по руски език от 2020 г., както и дългогодишен ръководител на МП „Език. Култура. Превод“ (от 2003). Доц. Петкова успешно предава своите знания и умения на по-младите изследователи, като досега има двама успешно и в срок защитили докторанти.

Доц. Петкова е участник и в множество научни проекти по оперативни програми и по европейски структурни фондове. Участвала е в 16 научни журита за конкурси за академични длъжности и за научни степени.

2. Научни трудове:

А. Публикации общо за научноизследователската ѝ дейност- общо 2 монографии; студии, статии, обзори и рецензии (от участие в регионални, национални и международни конференции), основно на български, руски и английски език – 70, съавтор в колективна монография, съавтор в учебник).

Б. Публикации, представени за участие в конкурса за професор - 1 монография, съавтор в речници, съавтор в колективна монография, ***29 студии и статии в областта на съвременния руски език – прагматика, теория на превода и методика на чуждоезиковото обучение.***

Монографията „Евфемизми в современных медиатекстах (коммуникативно-прагматический аспект)“. С., 2022, 282 с. е с приносен характер, като основният принос на труда е акцентът върху връзката между евфемизмите и стратегиите на речево поведение, която не е била досега обект на детайлно научно изследване в русистиката. Показани са както специфичните, така и универсалните граници на явленията. Анализирани са дискурсните условия, при които се използва евфемизацията като речева тактика в съвременния медиен дискурс (№ 1.6, 1.9., 1.20., 1.24.).

Установен е планът на съдържанието на евфемистичните единици, техните характеристики и възможности като експресивни елементи в медийния текст. Анализирани са емоционално-оценъчните смислови нюанси, които се актуализират при прилагането на стратегията на иронията чрез средствата на евфемизацията. Авторката прави извода, че евфемистичните езикови единици, отнасящи се към интимните отношения, зоната „под кръста“ и физиологичните нужди, често се използват като средство за създаване на иронична тоналност с „цел избягване на комуникативното неудобство поради неспазване на нормите на благоприличие“. Експресивният потенциал

на евфемизмите е проучен и в контекста на езиковата игра, като можем да отбележим многото интересни примери в тази област. Резултатите от анализа показват подчертана динамика в сферата на действащите в съвременното рускоезично комуникативно пространство словесни забрани (№ 1.9., 1.12., 1.16.).

Друг основен принос в труда е изследването на обръщенията регулативи в руската реч, като резултатите от анализа доказват, че „обръщенията притежават значителен прагматичен заряд и играят решаваща роля в реализацията на комуникативната стратегия на говорещия“. Проучени са както контекстуалните условия, в които използването на социално маркирано обръщение води до комуникативен дисбаланс, така и някои особености на функционирането на вокативните речевни актове като инструмент за регулиране на диалогичното взаимодействие. Анализирани са прагматичните функции на жаргонните думи в заглавията от руската преса. Силвия Петкова изследва обширен езиков материал, който показва, че „включването на жаргонни елементи в заглавията не само привлича интереса на читателите, но и ги насочва към определена оценъчна интерпретация на съдържанието на основния текст“. Авторката мотивира становището, че за субстандартните езикови елементи е характерна особена смислова наситеност, която дава възможност за изразяване на широк спектър от аксиологични значения. Изведен е изводът, че в медийните текстове се актуализират редица компоненти на плана на съдържанието на жаргонизмите, които не са отразени в лексикографските източници (№ 1.8., 1.10., 1.17, 1.18, 1.21, 1.22).

Друг приносен момент е, че за пръв път обект на научен интерес в българската русистика са метакомуникативните извинения. В поредица от статии се разглеждат интенционалните параметри на тяхното функциониране в контекста на медийното интервю. След задълбочен анализ на ексцерпирания материал са изведени три типа комуникативно-прагматични норми, нарушенията на които са съпътствани от извинения: 1) езикови норми; 2) речевни норми; 3) норми за водене на разговор. В резултат на проведенния анализ авторката установява, че метакомуникативните извинения са мотивирани преди всичко от интенцията на говорещия да се презентира като личност с висока езикова култура. (№ 1.14, 1.15, 1.19).

Следва да отбележим, че за пръв път цитирането на пословици в медийните текстове се изследва от позициите на лингвистичната прагматика. То се определя като комуникативна тактика, която участва в осъществяването на глобалната персуазивна стратегия на цялостно текстово равнище. Според авторката могат да се посочат три

локални стратегии, в рамките на които говорещият може да се позовава на определена пословица: стратегия за аргументиране на тезата, стратегия за обосноваване на правомерността на своите действия и стратегия на мотивираната оценка (№ 1.13., 1.15.).

Както Силвия Петкова отбелязва, това „е първото по рода си изследване на прагматичния аспект на значението на образните перифрази, използвани за назоваване на жените в руските печатни медии“. Констатира се, че перифразите, отнасящи се до лица от женски пол, често се използват в полемичен или ироничен контекст (№ 1.23).

Монографията, както и свързаните с нея публикации през годините, показват трайния и задълбочен интерес на Силвия Петкова към прагматиката и различни нейни аспекти, като я представя в изключително значима професионална светлина, показва нейните способности да анализира и систематизира както практическа, така и теоретична информация. Приносът на авторката в различни приложни полета доказват нейните изследователски качества и преподавателски опит.

Статиите, свързани с теорията на превода, са 4 (2.1., 2.2., 2.3. и 2.4. от списъка с публикациите). Те показват интереса на Силвия Петкова към практическите аспекти на теорията на превода, като авторката се занимава със слабо разработените проблеми на превода на руските експресивни обръщения на български език. Прилаганите преводни стратегии се анализират в светлината на теорията на речевите актове и с оглед на ситуационния контекст на изказването. Върху материал от текстове от руската художествена литература и техните преводи на български език се изследват особеностите на реализацията на основните начини за превод на експресивните обръщения. Защитена е тезата, че при превода на експресивните обръщения е необходимо да се използва гъвкав подход, ориентиран към предаването на прагматичната им функция (№ 2.1). За пръв път Силвия Петкова изследва преводаческите решения при предаване на значенията на руските експресивни речеви формули на български език. Въз основа на анализа на контекстите на употреба на няколко специфични устойчиви реплики са изведени основните им прагматични значения, които са представени във вид на речеви действия (№ 2.2). Силвия Петкова анализира процеса на художествения превод като реторична комуникация върху материал от преводите на руски език на произведения на английски поети. Приложеният неореторичен изследователски подход позволява да се разкрият в нова светлина факторите, формиращи диалога между културите (№ 2.3, 2.4).

Статиите, свързани с методиката на чуждоезиковото обучение, са 3 (3.1., 3.2. и 3.3. от списъка с публикациите). Доц. Петкова изследва проблемите при изграждането на комуникативни умения и социокултурна компетентност в рамките на обучението по литература на чужд език, както и развиването на умения за аргументативно мислене (№ 3.1, 3.2, 3.3.).

Особено интересен е речникът, който е замислен и реализиран концептуално като комуникативно ориентиран двуезичен речник от нов тип, в който са представени значителен брой думи и фрази от английската и руската разговорна реч. В част от речниковите статии е включена прагматична и лингвокултурологична информация (4.1).

Монографията и статиите, представени за конкурса, както и цялостната научна дейност на доц. Силвия Петкова показват нейните трайни интереси в няколко научни полета, които я представят като търсещ различната проблематика изследовател, като учен с разностранни интереси. Усърдното и задълбочено анализиране на медиен, художествен и разговорен материал, компетентното разглеждане на теоретичните постановки водят доц. Петкова към сериозни изследвания, които представляват интерес не само за специалистите, но и за по-широка аудитория. Темата за евфемизмите, която привлича интереса на Силвия Петкова, се ползва с широк изследователски интерес, но тя е намерила своето поле за научна изява и е дала своите приноси за задълбочаване и разширяване на проблематиката.

3. Цитирания

От справката с цитиранията на Силвия Петкова се вижда, че общо **библиографските цитирания** са 119, общо **индексиранияте публикации** са **13**. Това показва, че авторката се ползва с професионален авторитет в научните среди, а изследванията ѝ са познати и се използват от колегите ѝ.

4. Преподавателска работа

Доц. Силвия Петкова преподава в бакалавърски и магистърски програми в СУ „Св. Кл. Охридски” по съвременен руски език (прагматика, семантика, стилистика), по теория на превода и по съпоставителна лексикология.

Заключение

Идеите и научните приноси, реализирани в публикациите на Силвия Петкова, единствен кандидат в конкурса за професор по 2.1. Филология (Съвременен руски език - Прагматика), ДВ, бр. 61 от 02.08.2022 г., сериозните ѝ научни и професионални качества, ми дават основание убедено да подкрепя избора на доц. Силвия Петкова в конкурса за професор и смятам, че ще защити достойно както своя професионализъм, така и научния авторитет на Катедрата по руски език, на Факултета по славянски филологии и на СУ „Св.Кл.Охридски”.

1.12.2022 г.

проф. д-р Гергана Дачева